

China's viersterren

Gilbert De Swert

衣 1. Wanneer precies is het omgeslagen?

Was het toen oude leider Jiang Zemin, duidelijk ontstemd, de vraag stelde wanneer zijn China, dat satellieten de ruimte inschiet, ook in staat zou zijn om een toilet te maken zonder wurgende stank? Of was het bij het staatsiebezoek (1997) van premier Zhou Rongji aan Australië? Zhou had zich even teruggetrokken, maar bleef zo lang weg dat veiligheidsagenten de wc-ruimte bestormden en hun premier – een onderlegd ingenieur – zich het hoofd zagen krabben over de zorgvuldig uiteengelegde onderdelen van het waterspaar toilet.

Of was het veel vroeger en veel meer aan de basis, in de *hutongs*, de steegjes van de stad, waar ijzige winterwind de achtersten van het proletariaat masseerde en kwalijke damp het de adem benam? Was het in die tijd van voor de eeuwwende, die in vier woorden samenvatbaar was? Huilen, omdat de stank bij het betreden al de tranen in de ogen joeg. Vervolgens huppelen, van het ene been op het andere, om je weg te vinden tussen urineplassen en misplaatste hoopjes. Daarna krijsen, vooral door vrouwen, als ze onder zich het madengewriemel zagen. Maar hokte eenmaal iedereen naast elkaar, werd het vrolijk, scherts en schater. Vierde trefwoord: giechelen.

Het stadsbestuur van Beijing had in de jaren zestig besloten om de gemakken uit de oude huizen te verleggen naar het publiek domein. De gemeenzame gang (honderden burens die 's morgens samen de nachtpot legen) zou een stap naar het communistisch paradijs zijn en het werk van het stadspersoneel danig verlichten. Vandaag gaat volgens officiële gegevens nog altijd de meerderheid van de Chinezen publiek met de billen bloot.

Maar als China eenmaal de moderne tijd in wil, dan gaat het met zevenmijlslarzen. Beijings hoofd voor toerisme werd naar de Wereldtoilettop in Singapore gestuurd. En Beijing stopt, tijds voor Olympia 2008, 25 miljoen euro in groeven voor de Chinezen en in 600 één- tot viersterrentoiletten voor de toeristen. Alvast de viersterren in de Verboden Stad is een prachtstuk: airco, rustruimte met sofa, bar en tv (grootscherm). Waarlijk keizerlijk. Spiegelende tegels met schilderijen en kalligrafie. Plastiekklimop – groen! En de max voor Europeanen: een reeks zitwc's, naast de traditionele staanschachten. Chinezen gaan liever op de hurken. Het is ze gewoon hygiënischer. Reden waarom je in China niet zelden op de bril van vliegtuigtoiletten voetafdrukken kunt zien.

衣 2. Naar China? Uh! Neus wordt opgetrokken.

Reisboeken van Adriaan van Dis of Carolijn Visser, Paul Theroux of Colin Thubron lieten aan duidelijkheid niets te wensen over: reizen door China is een lijdensweg, vergelijkbaar met de onmogelijke straffen die Griekse goden hun onwelwillende onderdanen oplegden. Het zwaard van Damocles, de steen van Sisyphus, tot die categorie behoort ook een

斯威特

staat aan
het hoofd van de ACV-
studiedienst.

treinkaartje kopen in Urumqii of een hotelovernachting in Guangzhou.

Je moet je tussen duizenden spuwende, schreeuwende, dringende, krijsende, rochelende en smakkende Chinezen persen in overvolle treinen. Je moet uren wachten in bedompte ruimten, de vieste dingen eten en de smerigste wc's trotseren. En het eerste woord dat de reisschrijver leert, is steevast: *Mei You* – kan niet. Treinkaartje naar Peking? *Mei You*. Morgen dan? *Mei You*. Volgende week? *Mei You*. Hotelkamer? *Mei You*. *Mei You*.

'Het land bestaat uit niet veel meer dan grijze, vervuilde steden en een doodarm platteland', schreef Carolijn Visser (*Grijs in China*) in 1982, enkele jaren nadat China voor het eerst, na decennia afzondering, weer mondjesmaat toeristen toeliet. Twintig jaar later is dat nog het beeld dat bij veel Chinagangers bovenkomt.

De waarheid is: in twintig jaar is veel veranderd. Toen moesten buitenlanders in staatshotels overnachten. Moesten ze voor de trein duurdere kaartjes kopen en voor veel regio's een speciale vreemdelingenvergunning aanvragen. Het is allemaal niet meer nodig. Schrik om geweigerd te worden in een hotel – het personeel heeft geen goesting om de lakens te ververven, of het wil eerst nog een spelletje Mahjong afwerken? Het is ook niet meer nodig.

De reden van die ommekeer? China wil tegen Olympia 2008 graag voor de dag komen als een modern en beschaafd land. Het moet tegen dan gedaan zijn met het gorgelorkest van spettende kwatten en schrapende kelen, het nooit ophoudende gespuw en gedrang. De door reisschrijvers vaak zo indringend bezongen ongemanierdheid van de Chinezen wordt gereguleerd.

De dag voor 1 mei: 90 miljoen Chinezen gaan op pad. In het immense Weststation in Beijing worden de talloze reizigers per trein in een aparte hal verzameld. Een kwartier voor vertrek gaan de ijzeren hekken omhoog, en stormt de menigte het perron op. Daar staat bij iedere deur een geüniformeerde ordebewaker die met megafoon en strenge armgebaren de reizigers maant achteraan in de rij aan te sluiten. *Idem dito* in de rij voor de bussen op Beijings grootste boulevard.

 3. De grootste ommekeer in die 20 jaar: een economische groei van bijna 10% per jaar. Als de grote winnaar van de liberale mondialisering nu eens de laatste communistische dinosaur is? Van het marxisme-leninisme heeft China nog enkel de vlag en de partij. Voor het overige heeft het een onuitgegeven model ontwikkeld – een mengsel van wild economisch liberalisme en strak politiek despotisme. Een totalitair kapitalisme, dat des te beter werkt omdat de politieke dictatuur de sociale uitbarstingen ten gevolge van het onversneden kapitalisme onderdrukt.

Deze Tweede Sprong Voorwaarts, ditmaal op kapitalistische schoenen, begon in 1978, toen Deng Xiaoping de eerste buitenlandse investeerders welkom heette.

Het is daarna een uitzinnig verhaal geworden – de geschiedenis van een (vaste)land dat een politieke reus maar een economische dwerg was, en dat in één generatie de mutaties doormaakte waarover de westerse landen 150 jaar gedaan hebben. Het toenmalige Rijk van het Midden beleeft nu onze negentiende-eeuwse industriële revolutie: uittocht van arme boeren die de neokapitalistische manufacturen een onuitputtelijke arbeidsreserve leveren. Het

Gilbert De Swert

Er is geen Chinees mirakel. De economie is van de grond gekomen dankzij het vliegwieleffect van buitenlandse technologie en kapitaal op een enorme arbeidsreserve.

”

China van nu smaakt tegelijk de geneugten van onze consumptiemaatschappij sinds de jaren vijftig: auto, televisie. En het surft gelijktijdig met ons op de golven van de informatietechnologie. Er is niet één, er zijn vele China's.

Gilbert De Swert

De roemrijke arbeidersklasse is afgedankt. Veertig miljoen ontslagen. Figuurlijk gedumpt op het kerkhof van maoïstische utopieën. ”

衣 4. De getallen waren altijd al hoog in China. Vroeger vooral van mensen en armoede, nu ook van productie en consumptie. De expansie is zo fenomenaal dat ze gevolgen heeft voor de hele wereld: China lijkt wel de wereldprijzen van alles – van olie over staal tot microchips – te dicteren. Toch is China (nog lang) geen economische grootmacht.

Je moet heel goed kijken naar de evaluaties door internationale instellingen. Die zijn vooral politiek. Lange tijd zijn de gegevens onderschat opdat China het statuut en de voordelen van ontwikkelingsland zou kunnen behouden. Maar op een zonnige dag in 1993 heeft de Wereldbank het concept van bruto binnenlands product (BBP) in termen van koopkrachtpariteit uitgevonden (wat krijg je in elk land voor je geld). Onder druk van de VS die nerveus werden over hun handelstekort. Resultaat: in één etmaal zijn alle cijfers over China met drie of vier vermenigvuldigd. Die nieuwe cijfers zijn dan weer doorgetrokken door alle grootbanken en wereldconsultants. En toen was het hek van de dam: China zou al in 2010 de VS economisch voorbijsteken, nu al werken 150 miljoen Chinezen voor de wereldmarkt – meer dan alle Japanners! Enzovoort, enzomeer.

Afin, het ontwikkelingspeil van China wordt danig overschat. Ten eerste: de groei steunt essentieel op buitenlands kapitaal. 500 miljard

dollar sinds 25 jaar! Een vijfde tot een derde – de schattingen verschillen – zijn valse buitenlandse investeringen: Chinees geld dat een ommetje maakt langs Hongkong of de Bahama's. De rest komt van multinationals uit de hele wereld. Die komen naar het goedkoopste 'atelier van de wereld': kost van een uur arbeid 0,5 dollar tegenover 20 in de VS en 18,5 in Europa. Het is daarom al absurd om China met Japan te vergelijken. Na Wereldoorlog II heeft Japan een echte ontwikkelingsstrategie gevolgd: vorming van sterke industriële groepen. Niet zo in China. Dat blijft één grote onderaannemingszone, gefinancierd met 'buitenlands' geld, verlost door miljoenen lagelonders en miljoenen nieuwe consumenten.

Ook dat laatste blijft voorsnog een natte droom. Porsche en Ferrari mogen dan wel een concessiehouder hebben in Beijing, China blijft een arm land. Een miserabel land soms. Nog altijd 300 miljoen Chinezen zouden met minder dan één euro per dag moeten leven. En ook het inkomen in de steden blijft bescheiden: gemiddeld 700 euro per jaar. Bovendien is verbruikskrediet nog een beetje louche in een land dat slaapt op de grootste spaarkous ter wereld. Alleen de 'gouden boorden' springen eruit: de crème van ingenieurs, juristen, financiers en managers die voor multinationals of zichzelf werken, en die zich graag spiegelen aan de kleine schare exuberante landgenoten die in *glamourmagazines* languit liggen voor hun optrekje, Rik Daems gelijk.

衣 5. De ware motor van China's prestaties is dezelfde als elders in Azië: industrialisering door de consumptie te beperken en het spaargeld te kanaliseren naar de industrie. Overal industriezones, overal fabrieken,

overal holle bouwmuren. Met donkere jongens van over de bergen en boerenmeisjes die een bruidschat komen verdienen. Maandloon: 600 yuan (60 euro). Onveranderd sinds tien jaar.

Groei komt in China van meer hulpbronnen en niet van meer productiviteit, van meer transpiratie veeleer dan van meer inspiratie. Het is wat de Amerikaanse econoom Paul Krugman groei bij uitbreiding van hetzelfde noemt. De economische opening wordt verbreed naar nieuwe fabrieken, naar nieuwe industriezones. Daar wordt kapitaal geïnvesteerd, daar worden mensen aan het werk gezet. En om nog goedkopere te vinden, moet je alleen maar het land verder binnendringen. Maar ten gronde verbetert de Chinese economie nauwelijks of niet, niet naar productiviteit, niet naar toegevoegde waarde, nauwelijks naar technologie.

Er is dus geen Chinees mirakel. De economie is van de grond gekomen dankzij het vliegwiel-effect van buitenlandse technologie en kapitaal op een enorme arbeidsreserve. Maar het heeft van China vooralsnog geen industriële macht gemaakt. Het vertegenwoordigt vandaag nog maar 5 tot 6% van de wereldhandel, ver achter VS (25%) en Europa (30%). Het BBP haalt amper 4% van het bruto mondiaal product. En de invloed in de wereldfinanciering is nul komma nul.

Ook anderszins voldoet China nog niet aan de status van grootmacht, zoals gedefinieerd in een handboek internationale relaties. Beijing is niet in staat zijn militaire macht overal ter wereld te exploiteren. Het is evenmin een vernieuwer op het gebied van normen en waarden, de zogeheten *soft power*. Ook economisch kan het zijn eigen broek nog niet

ophouden en heeft bij gebrek aan een afdoende binnenlandse vraag buitenlandse investeerders en afzetmarkten hard nodig.

Gilbert De Swert

In 1996 is een fatale vergissing begaan: scholen werden voor tien jaar gesloten, en leraars vervolgd.

”

China haalt wel snel in, maar het zal nog minstens tot 2020 duren voor het zich een economische grootmacht mag noemen. En daarvoor zal het nog reuzenproblemen moeten overwinnen van onder andere uitrusting en kwalificatie. Het onderwijs is vreselijk

onaangepast: amper 2% van het BBP, slechts de helft van de onderwijskosten gefinancierd door de overheid. Volgens de Unesco doet zelfs Oeganda beter op het stuk van onderwijs-toegang. Ze moeten het nog leren: een goede dictatuur oefen je maar uit op een goed proletariaat.

6. In 1966 is een fatale vergissing begaan: scholen werden voor tien jaar gesloten, en leraars vervolgd. In 1951 had Mao elke gezinsplanning afgeschaft en het aantal kinderen laten stijgen. In 1976, na die tien jaar 'Culturele Revolutie' (*sic*), telde China liefst 540 miljoen analfabeten en mensen die geen kranten konden lezen. Sindsdien is China zijn tekort aan gediplomeerden eigenlijk niet te boven gekomen. En heeft het een nijpend gebrek aan leerkrachten. Socialistisch China besteedt zeventien keer minder aan zijn onderwijs dan aan zijn leger. Eind van de jaren tachtig al verschoof het regime de kost van scholen naar het lokale niveau en beperkte zijn subsidiëring. De ongelijkheden zijn nog groter geworden.

7. Veel Chinezen van tegen de vijftig vertellen niet zonder trots dat zij zichzelf Engels hebben geleerd. Toen ze op school zaten, werd niet geleerd, alleen gediscussieerd. Wie toch iets geleerd had, moest onverwijld de

boer op om het af te leren. Of ze nu vermicellitrekker of lijkenopmaker waren. De *China Daily* heeft nog wekelijks een interview met zo'n Chinees-die-goed-was-in-zijn-vak. De enkele verhalen die je gelezen hebt, hebben één opmerkelijk weerkerend detail: af en toe reed een luxe zwarte auto hun verbanningsdorp binnen en werd de vermicellitrekker of lijkenopmaker ingeladen en naar Beijing gereden om deegwaren te bereiden voor een feest van partijbonzen of een gestorven hoge ome op te kalefateren. Ook met Mao zou het zo gegaan zijn.

8. Ook de economische opgang grijpt plaats in een vreemde politieke omgeving. 'Een socialistische markteconomie', zeggen de leiders daarover zelf. 'Eerste fase', zeggen ze er nog bij, zonder een ooglid te verroeren. Ze spreiden het bedje voor ongebreideld kapitalisme, maar ze houden wel aan hun *appellation contrôlée*, aan hun oorspronkelijke merknaam. Ze doen zelfs hun best om de economische salto te begeleiden met theoretische ontwikkelingen in de eigen fraseologie. Het mooiste voorbeeld: 'de theorie van de drie vertegenwoordigingen', een breinbrouwsel van Jiang Zemin, die 'in het verlengde van Deng' (een ouwe truuk) de Partij definieerde als de vertegenwoordigster van 'de productieve krachten', 'de belangen van de Chinese massa's' en 'de vooruitgang van de cultuur', en dat sinds mensenheugenis. Praktisch gevolg: kapitalisten kunnen voortaan partijlid worden, en partijleden kapitalist. In naam van de 'eerste vertegenwoordiging'. Ontbrak nog alleen een waarborg voor privé-eigendom. Een rem op de toegang van rijken tot het systeem. Gedane zaak: de Volksvergadering heeft in maart privé-eigendom de grondwet in geschreven.

9. Veertig jaar lang stonden de arbeiders op het ereschavotje van het land. Zij werden geacht de dictatuur van het proletariaat uit te oefenen, zij werkten in de staatsondernemingen, zij genoten van de 'ijzeren rijstkom': gezondheidszorg en huisvesting, levenslange werkzekerheid en zelfs erfrecht daarvan voor hun kinderen. Zij waren het zout van Rood China.

Vandaag draaien zij met hun duimen. De staatsondernemingen betalen hen – karig – om niks te doen. Een grootscheeps stelsel van tijdelijke werkloosheid. Maar het zijn zij niet die gezwoegd hebben om in 25 jaar de steden om te bouwen tot evenzovele Hongkongs vol buildings en verkeerswisselaars. En het zijn hun kinderen niet die vandaag zweten in de miljoenen ateliers en fabrieken van het *Made in China*.

Nee, de roemrijke arbeidersklasse is afgedankt. Letterlijk: 40 miljoen ontslagen. Figuurlijk gedumpt op het kerkhof van de maoïstische utopieën.

Nee, zij de *gongen* (letterlijk: de werkende personen) hebben de plaats moeten laten aan de minder nobele *mingongen*, de werkmensen, die van het land komen en blijven komen. Die niks te verliezen hebben en zelfs 200 tot 300 yuan willen betalen voor een job. Werken: 7 dagen op 7, 13 tot 16 uren. Overuren niet betaald, slaapzalen armzalig, arbeidsongevallen bij de vleet, vakbond verboden. 'Abnormaal lage lonen', 'schendingen van het arbeidsrecht', 'onverschilligheid van de overheid' – het zijn geen dissidenten of opgesloten syndicalisten die zo spreken, wel het erg officiële Raadgevende Volkscomité, een soort Chinese Senaat.

De pers bericht trouwens over misbruiken in de *sweatshops* en speciale economische zones. Niet zonder bijbedoeling. China's lei-

Gilbert De Swert

Afwijzing van arbeidsnormen en mensenrechten heeft China niet belet lid te worden van de Wereldhandelsorganisatie.

”

ders hopen door die ruchtbaarheid de onvrede te kanaliseren. En de schijnwerpers te verdraaien van de eigen afslankingen naar 'de buitenlandse patroons'. Maar de kranten spreken er natuurlijk ook over omdat het aantal schendingen en conflicten zo groot is. Niet zozeer over loon- en arbeidsvoorwaarden, wel over achterstallig loon en ongevallen.

De slechtste behandeling in de zones komt van de Aziatische ondernemers, maar die werken meestal in onderaanneming voor westerse multinationals, bijvoorbeeld in speelgoed en textiel. Lees het stichtelijke dossier (november 2003) van de Schone Kleren Campagne over de Chinese kledingsindustrie (www.schoonekleren.be). De meeste van die multinationals hebben intussen wel, onder NGO-druk, gedragscodes aangenomen, met minimale sociale normen. Helpt dat een beetje? Volgens het *Hongkong Christian Industrial Committee* (www.cic.org.hk) dienen die codes niet zozeer om de werknemers te beschermen dan wel om de verbruikers genoeg te doen. Het HKCIC is eind 2000 langs geweest in twaalf fabrieken die voor Disney produceren. Nog altijd moesten de arbeiders tussen dertien en zestien uur per dag werken voor het minimumloon. Ze kregen zelfs, omwille van de code, nieuwe dwang opgelegd: ondertekenen van valse loonfiches, van buiten leren van antwoorden op vragen van de gedragsinspecteurs. En jongeren (min zestien) konden op de dag van inspectie best thuisblijven. Die ondoeltreffendheid is verklaarbaar: de werknemers of hun vertegenwoordigers zijn helemaal niet betrokken bij de bepaling, uitwerking en controle van gedragscodes. En ze mogen zich ook niet verenigen.

 10. Er bestaat in China maar één vakbond: de *All Chinese Federation of Trade Unions* (ACFTU). Die wordt, ten

eerste, nauw gecontroleerd door de Communistische Partij. Nationaal is de vakbondsvoorzitter lid van het Partijpresidium. En in de staatsbedrijven zegt de partijsecretaris wat de vakbond hoort te doen. Die wordt daar bovendien meestal vertegenwoordigd door de directeur van het bedrijf! Tenslotte vind je de officiële vakbond niet of nauwelijks in de privé-sector – die trouwens de 'informele sector' wordt genoemd. Ook onafhankelijke bonden vind je daar niet, want die worden *stante pede* illegaal verklaard en hun leiders opgepakt.

Die syndicale bankschroef gaat nog niet vlug losser gedraaid worden. Het parlement heeft in februari 2001 wel de VN-Conventie over de economische, sociale en culturele rechten goedgekeurd – vier maanden voor het Internationaal Olympisch Comité moest beslissen over de Spelen van 2008. Artikel 8 van die Conventie stipuleert dat de landen er zich toe verbinden "het recht te waarborgen van elke persoon om met anderen vakbonden te vormen of zich aan te sluiten bij de vakbond van zijn keuze". Maar het Chinese parlement heeft passend gepreciseerd dat de regering dit artikel zal toepassen "overeenkomstig de bepalingen van de Grondwet, de wet op het syndicalisme en de arbeidswet". Artikel 8 betekent dus niks enkel de ACFTU is en blijft legaal.

De syndicale wet is in oktober 2001 wel gewijzigd, maar ze biedt niet meer syndicale wijsheid. Integendeel, ze versterkt nog het alleenrecht van de ACFTU, nu ook in de privé-sector. Daar hebben de arbeid(st)ers meer dan ooit nood aan bescherming. Daar blijft de ACFTU meer dan ooit afwezig. Daar ontwikkelen zich dan ook nieuwe initiatieven in plaats van

Gilbert De Swert

Partij en Vakbond hebben een genetische schrik van een Chinese Walesa.

”

de officiële vakbondsbloempotten. In september 2001 kregen in China's grootste (industrie)stad Shenzhen 56 arbeiders van een pruikenfabriek elk ruim 500 euro om weg te gaan. Hun Koreaanse werkgever verdacht hen van diefstal, liet hen fouilleren en de meisjes dienden klacht in. Dit soort regelingen was nieuw. Ook in andere bedrijven verdedigen juridische adviseurs (tegen een symbolisch ereloon) het personeel. Dit soort advocaten houdt zich wel gedeisd. Het is nog (lang) niet het moment om een of andere vereniging te vormen.

Want partij en vakbond zijn als de dood voor nieuwe vakbonden, evengoed als voor sociale onrust. Aan de ene kant hebben ze buitenlandse investeerders nodig tegen de stijgende werkloosheid en voor het spijzen van hun eigen (lokale) kas. Ze sluiten dan ook één of twee ogen voor de talloze inbreuken op hun eigen arbeidswetgeving. Aan de andere kant willen ze de sociale gal ook niet laten ophopen. Daarom hanteren ze de stok en de wortel. De pers mag gewagen van misbruiken, advocaten kunnen arbeiders verdedigen, conflictoplossing via onderhandelingen wordt aangemoedigd. Maar protest mag niet uit de hand lopen, dan wordt het brutaal gebroken. En elke vakbondsvorming wordt meteen in de kiem gesmoord. Het Solidarnosc-syndroom. Partij en Vakbond hebben een genetische schrik van een Chinese Walesa.

11. Bij de Internationale Arbeidsorganisatie in Genève zijn al ettelijke klachten ingediend wegens schending van fundamentele arbeidsnormen. Maar de Volksrepubliek heeft die normen niet bekrachtigd (evenmin als de VS trouwens). Hongkong

destijds wel. In juni lag China-Hongkong op de IAO-rooster. Geen enkele vakbondsvrijheid. Geen bescherming voor vakbondsactiviteiten. Geen systeem van collectief overleg, in privé noch publieke sector. Geen wonder dat slechts 1% van de werknemers onder een CAO zou vallen – een percentage dat moeiteloos een plaats verovert in een *Guinness Book of Minimal Records*.

Maar Hongkong en China verroeren geen moer. Eind april was ik met een IAO-delegatie in Beijing voor een groot *China Employment Forum*. Vijf syndicalisten, vijf werkgevers en de IAO-top. De Chinese overheid had ongeveer heel de wereld uitgenodigd: van een Zwitserse financieelminister en een Duitse

staatssecretaris tot de Cubaanse arbeidsminister en de Vietnamese Laurette Onkelinx. Als je ze hoorde, liep het allemaal zo vlot met hun beleid en hun land dat je je wel moest afvragen waar ter wereld die 195 miljoen geregistreerde werklozen zich versholen hebben. Verhofstadts zat dus in de wereld. Moest toch ergens nog iets verholpen worden, in China bijvoorbeeld, dan mocht sponsor Manpower een kwartier lang zijn goede diensten aanbieden.

12. Och, internationale conferenties, ze blijven leuk. Speciaal in China. Al die vlijtige Chinese sprekers met hun pp-presentatie en hun cijferobsessie. X zoveel kilowatt-uren hoger, y zoveel % lager. Het verrukt communistische leiders nog altijd. (Geen verrassing dat Mao's Lange Mars in werkelijkheid 1/3 korter blijkt dan beschreven.) Het wordt zo nu en dan wel eens saai, maar dan kun je nog altijd wakker blijven door één oogje te houden op de Chinese deelnemers. De eerste maakt

Gilbert De Swert

Als China eenmaal de moderne tijd in wil, dan gaat het met zevenmijslaarzen.

”

droedels, de tweede bestudeert zijn gsm, de derde doet een dutje. Soezen deden ze trouwens om beurt. Een zalige variant op de *Mexican wave*: de *Mexican nap*.

13. Terzake. Ter gelegenheid van de conferentie bepleitte de IAO nogmaals zijn basiswaarden: tripartisme, sociale dialoog, vrijheid van vereniging, collectieve onderhandelingen. Weeromstuit: op de plechtige openingszitting deed China's vice premier zijn praatje en zette dan IAO-directeur-generaal Juan Somavia feestelijk alleen te kijk vooraan in de zaal van de Grote Hal van het Volk. Een dag later, op de thee bij de premier, ving de IAO-top alweer bot – in de twee betekenissen van het woord. In de slotverklaring staat dan ook geen woord over de fundamentele IAO-vrijheden en wordt sociale dialoog enkel goed bevonden 'als middel ter voorkoming en oplossing van conflicten'.

Afwijzing, ze kunnen het ook eleganter. Uitgerekend in de sectie 'sociale dialoog' mocht ik uiteenzetten hoe wij in West-Europa toch wel tot enige welvaart gekomen zijn, ondanks vrije loononderhandelingen, stevige sociale zekerheid, syndicale vrijheid en – *horresco referens* – zelfs sociale verkiezingen. En hoe uit dit wedervaren toch wel interessante lessen te trekken zijn voor een economisch en sociaal beleid. De nacht nadat ik dit verhaal uitgeschreven had, had ik een droom waarin ik voor een grote menigte stond op wat Tiananmen leek en begon: "In Belgisj...", waarna een immens applaus volgde. Op de conferentie leidde de voorzitter me met zijn fijnste glimlach uit: "Thank you, mister Gilbert, most interesting, must be very useful for Belgium."

Gilbert De Swert

Van het marxisme-leninisme heeft China nog enkel de vlag en de partij.

”

Die afwijzing van arbeidsnormen en mensenrechten heeft China niet belet lid te worden van de Wereldhandelsorganisatie. Er is toen (voor 2002) lang en hard gediscussieerd over vele dossiers (landbouw, textiel, telecom, banken en verzekeringen). Maar niet over sociale grondrechten. Niet door de EU, en niet door de VS. Ook eind april heeft het Amerikaans Congres – dat zo fel kan doen over de dumping van Chinese bh's op de Amerikaanse markt – geweigerd de formele aanklacht van de Amerikaanse vakbond AFL-CIO in behandeling te nemen. Onder druk van president Bush. Sociale veranderingen in China zullen nochtans sterk afhangen van druk van buitenaf.

14. Die Chinese *boom* is vooral een groot probleem voor de Aziatische burens en andere ontwikkelingslanden. Amerikaanse ondernemers hebben heel wat *maquiladores* verhuisd uit Mexico. Hetzelfde voor de minder ontwikkelde landen uit de zone, zoals Indonesië, de Filipijnen en Vietnam. Die kleine 'tjggers' hebben vooralsnog het meest te lijden onder de Chinese 'draak'. Bemerkt, voor zover nodig: globalisering is in de eerste plaats een concurrentie Zuid-Zuid.

Maar ook de grote tjggers met tanden hebben het kwaad. Korea heeft zijn textiel zien vertrekken naar China. De werkgeversvoorzitter van Singapore kwam op het *China Employment Forum* uitleggen dat sociale partners en regering in Singapore, om competitief te blijven, een akkoord gesloten hebben om de lonen variabelere te maken, de pensioenbijdragen te verlagen, geschoolde immigratie te versoepelen en opleiding en *employability* op te voeren.

Een van de slag- en slachtvelden in deze concurrentiestrijd is Penang – dichtbevolkt eiland aan de palmrijke westkust waarvoor Maleisië hooggestemde plannen had. Halverwege de jaren negentig wilde premier Mashathir Mohamad daar *Silicon Valley* concurrentie gaan aandoen. Met fiscale gunsten lieten Siemens en IBM er goedkope maar goedgeschoolde Maleiers hun elektronica producten monteren. Bill Gates sprak er lovend over, en zelfs Intel liet chips maken. Maar dan brak de Aziatische financiële crisis uit (1997), bleek *hightech* een zeepbel, kwam 11 september en explodeerden de bommen in Bali (oktober 2002). Vandaag produceert China microchips goedkoper dan waar ook, en is in Penang-de-high-tech-smidse de uitverkoop begonnen. "Het enige wat we nog van buitenlands kapitaal horen, is het geruis als het naar China afreist", zei me vakbondsmen Raghwan.

 15. Economie is een toberige wetenschap. Ze kniest over deficits en jobs, groei en inkomen, mobiliteit en rigiditeit – altijd is er iets. Maar wie zou tien jaar geleden gedacht hebben dat we vandaag onze handen zouden verwringen over te lage inflatie (geen

prijsverhogingen maar kostenbesparingen), te hoge productiviteit (meer met minder mensen) en te kapitalistisch China.

China is de globale economie binnengeloodst via de Wereldhandelsorganisatie. Niets dan goeds was te verwachten: meer openheid voor buitenlandse investeringen, meer respect voor de gevestigde handelsregels, kortom meer een partner dan een forens in de internationale orde. China is tegen zijn meug de WHO ingeduwde, en nu is het tegen

onze heug. *Made in China* is vertaald tot *Lost-in-America-and-Europe-too*. En dat stond niet in de *deal*. O.k., mooi dat wij verbruikers voor een prikje tv's, dvd's, tafels en zelfs Belgische vlaggen kunnen kopen. Maar het is een schrale troost voor de groeiende groep werkloze arbeiders in Amerika, Azië en Europa, in textiel en elektronica. China in de WHO: prachtidde? De les moge deze zijn: van alle serieuze economische theorieën dezer dagen – aanbod-economie, vraagzijde, macro-dit en micro-dat – is de wet van de onbedoelde gevolgen wellicht de sterkste. Lage inflatie, hoge productiviteit, ruime wereldhandel. Prima dingen voor een exporteconomie als de onze. Maar, grote grutten, soms voelen we dat niet zó.

Gilbert De Swert

China wil tegen Olympia 2008 graag voor de dag komen als een modern en beschaafd land. ”